

Ivalon alueen osayleiskaavan muutos: Uusijoki, valmisteluaineisto on ollut nähtävillä 12.6.-7.8.2024. Lausunnot annettiin 4 kpl ja mielipiteitä 1 kpl.

Lausunnot:

1. Lapin ELY-keskus
2. Paliskuntain yhdistys
3. Ivalon paliskunta
4. Kolttien kyläkokous

Lisäksi Inarin Lapin Vesi Oy, kunnan terveydensuojeluviranomainen ja Saamelaiskäräjät ilmoittivat ettei lausuttavaa.

Mielipiteet

5. Maanomistaja

Annettujen lausuntojen ja kommenttien pääkohdat ja niihin annetut vastineet.

1. Lapin ELY-keskus

- Kaavaselostusluonnoksessa on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tunnistettu osa kyseessä olevaa osayleiskaavamuutosta koskevista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kyseessä olevalla alueella saamelaiskulttuuria koskevat tavoitteet koskevat tätä kaavoitusta. Sen sijaan suuria kaupunkiseutuja ja monipuolista asuntotuotantoa koskevat tavoitteet eivät kohdistu kyseessä olevaan yleiskaavamuutokseen
- Kaavaselostusluonnoksessa ei ole avattu kaavamuutoksen suhdetta maakuntakaavaan, eikä esitetty kaavamuutosta koskevia koko maakuntakaavaa koskevia yleismääräyksiä. Kaavaselostuksessa tulee esittää, miten maakuntakaava on ollut ohjeena muutettaessa yleiskaavaa.
- Kaavaselostusluonnoksen kappaleessa 7 todetaan, että yleiskaavan kumoutuessa alueen toteutusta ohjaa maakuntakaava sekä kunnan rakennusjärjestys ja ympäristönsuojeluohjeet. ELY-keskus toteaa, että alueella on jo voimassa oikeusvaikutteinen yleiskaava, joka ohjaa alueen maankäyttöä, mikäli yleiskaavaa ei muuteta.
- ELY-keskus toteaa, että suunnittelualueella sijaitsevalla kiinteistöllä sijaitsee 1950-luvun lopulla rakennettu entinen metsätyömiesten kämpäkartano piharakennuksineen. ELY-keskus katsoo, että kyseisten kohteiden kulttuurihistorialliset arvot tulee selvittää ja arvioida sekä ratkaista niiden mahdollinen suojelutarve.
- Kaavamuutosalue rajoittuu vesistöön, jossa on luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) nojalla rauhoitetun ja erityisesti suojeltavan lajin elinympäristö, jonka heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Kaavamääräyksillä tulee varmistaa, ettei kaavamuutoksesta aiheudu vedenlaadun samentumista, rehevöitymistä tai muutoin heikentymistä Uusijoen vedenlaatuun (Lajitietokeskuksen viranomaisportaali 17.7.2023).

Vastine: Tarkennetaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja avataan maakuntakaavan ohjausvaikutusta kaavaselostukseen, tarkennetaan kaavamääräyksiä Uudenjoen vesistön ja

vedenlaadun turvaamiseksi. Suuri rakennusoikeus mahdollistaa kulttuurihistoriallisten arvojen säilymisen, kun uudisrakentaminen on mahdollista toteuttaa vähentämättä olemassa olevaa rakennuskantaa. Rakennusta ei ole arvotettu aikaisemman yleiskaavoituksen yhteydessä tai aikaisemmissa LKYT- inventoinneissa. Uudisrakentamista koskevilla kaavamääräyksillä vaaditaan tulevien rakennusten sopimista nykyiseen rakennuskantaan ja pihapiiriin.

2. Paliskuntain yhdistys

- Alue on osoitettu molemmissa maakuntakaavoissa metsätalous- ja poronhoitovaltaisena alueena (M-1). Maakuntakaavojen mukaan aluetta ei ole tarkoitettu matkailupalveluiden kehittämiseen, eikä sinne ole mm. osoitettu matkailun kehittämisvyöhykettä. Maankäyttö ja rakennuslain (MRL 132/1999) 32 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena muutettaessa yleiskaavaa.
- Ivalon paliskunta katsoo, että kaavamuutoksesta aiheutuisi poronhoitolaissa kielletty huomattava haitta, sillä haitta ulottuu voimakkaana myös aluetta ympäröiville valtion maille. Kaiken kaikkiaan Ivalon paliskunnalle aiheutuu kaavamuutoksen mahdollistaman rakentamisen sekä sitä seuraavan kumulatiivisen haitan seurauksena laidunten menetyksistä, porojen laidunnusten muutoksista ja luontaiselta kulkualueelta estyvistä poronhoitotyöstä kohtuutonta haittaa.
- Vanha Ivalon alueen osayleiskaavan aikainen selvitys, jossa poronhoidon toiminta esitetään yleispiirteisesti. Selvitys on vanhentunut eikä sen sisältö vastaa poronhoidon rakenteiden ja toiminnan todellisuutta nykypäivänä. Kaavaluonnoksessa esitetty ratkaisu ei perustu riittäviin selvityksiin.
- Ivalon paliskunta on erittäin huolissaan poronhoidon laidunmaiden ja laidunrauhan riittävydestä ja katsoo, että tällaisia rauhallisia ja luonnontilaisia alueita ei enää tule kaavoittaa matkailurakentamiselle, vaan rakentaminen tulee tiivistää jo ennestään rakennetuille alueille.
- Ivalon alueen osayleiskaavan Uusijoen kaavamuutoksen alue on rauhallinen ja luonnontilainen, eikä alueella ole ollut poronhoitoa häiritsevää toimintaa. Ivalon paliskunta vastustaa jyrkästi Uusijoen alueelle sijoitettavaa kaavamuutosta matkailutoimintaan, sillä siitä aiheutuisi poronhoidolle kohtuutonta haittaa. Kaavamuutos on useiden MRL:n pykälien vastainen. Paliskuntain yhdistys yhtyy tähän näkemykseen.
- Kaavamuutos ei noudata voimassa olevan ja alueelle hyväksytyin maakuntakaavan ohjausta. Kaavamuutoksella ei turvata poronhoidolle tärkeiden alueiden säilymistä eikä poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytyksiä. Kaavamuutos estää porojen kuljettamisen Moitakurun ja Kettujärven erotusaitapaikoille. Paliskuntain yhdistys katsoo, että kaavamuutoksessa alue tulisi osoittaa MP-alueeksi. Poronhoidolle tärkeillä laidunalueilla ja muilla toiminta-alueilla tulee turvata laidunnusmahdollisuudet, rauhallisuus ja yhtenäisyys sekä niiden poronhoidon toiminnalliset edellytykset.

Vastine: Tarkennetaan kaavaselostukseen maakuntakaavan ohjausvaikutusta. Alue on osoitettu kaavaehdotuksessa matkailupalvelujen sijaan tavanomaiseksi lomarakennuspaikaksi, jolloin ympäröiville alueille kohdistuvat vaikutukset ovat vähäisemmät ja erityyppisiä mitä RM-alueilla, jotka vaativat ympärilleen laajemmat alueet esimerkiksi ohjelmapalvelutoimintaa varten. Alue ei ole luonnontilaista, alueella on jo

olemassa olevia rakennuksia sekä on yksityisen omistuksessa ja loma-asuntokäytössä, jolloin rakennuspaikan osoittaminen kaavalla on perusteltua. Kaavamuutoksesta on mahdollista neuvotella paliskunnan kanssa, mikäli se nähdään tarpeelliseksi. Ivalon paliskunnan lausunnon mukana toimitettu päivitetty kartta-aineisto laidunalueista, aidoista ja kuljetusreiteistä päivitetään kaava-aineistoon.

3. Ivalon paliskunta

- Paliskunnan kanta osayleiskaavan muutokseen on jyrkän kielteinen. Paliskunta ei hyväksy kaavamuutosta sen keskeisellä laidun- ja toiminta-alueella.
- Kaavamuutoksen suunnittelualue alue ympäristöineen on Ivalon paliskunnan tärkeää talvilaidunalueita. Alueella laiduntaa paliskunnan talvipaimennustokka, jota hoidetaan päivittäin viemällä maastoon lisäruokaa. Porot kuitenkin saavat huomattavan osan ravinnostaan luonnonlaitumilta. Hankealueen ympäristössä laiduntaa vuodesta riippuen useampi tuhat poroa. Myös paliskunnan työaita sijoittuu lähelle hankealuetta. Työaidan vartta pitkin porotokkia kuljetetaan hankealueen kautta useita kertoja syksyllä ja talvella joko Moitakurun pääerotusaitaan tai Kettujärven erotusaitapaikalle. Suunnittelualue sijoittuu siten myös keskeiselle poronhoidon toiminta-alueelle.
- Alueen merkitys Ivalon paliskunnalle on paitsi laitumena myös poronhoidon toiminta-alueena erittäin suuri. Alue on paliskunnan harvoja alueita, mille ei ole toistaiseksi kohdistunut suurempia ihmistoiminnan aiheuttamia haittoja tai muiden maankäyttömuotojen aiheuttamia paineita. Poroilla on siellä laidunnusrauha ja myös poronhoito on voinut toimia rauhassa. Alueella sijainnut seurakunnan leirikeskus ei ole ollut käytössä vuosiin ja muutenkin sen käyttö painottui kesään, kun uusi suunniteltu toiminta todennäköisesti painottuu syystalveen ja talveen, jolloin myös porot laiduntavat ja paliskunta toimii alueella.
- Kyseinen alue on viimeisiä alueita paliskunnassa, missä muuta maankäyttöä ei juuri ole. Majoituksen ja matkailupalveluiden rakentaminen johtaa yleensä siihen, että alueelle tulevat matkailijat vaativat myös muuta toimintaa. Matkailu ei koskaan pysy vain sille osoitetulla alueella, vaan siitä aiheutuu häiriötä laajemmalle ympäristöön. Silloin se väistämättä aiheuttaa häiriötä porojen laiduntamiselle, vähentää ja pirstoo laitumia entisestään sekä aiheuttaa häiriötä ja ylimääräisiä kustannuksia poronhoidolle. Koiratarhat yksinään aiheuttavat ympärivuotisia ympäristöhaittoja ja häiriötä, kuten melua ja hajuja. Koiravaljakkotoiminta ei myöskään koskaan rajoitu vain talveen, vaan koiria aletaan kouluttaa ja kuntouttaa syksyllä heti kun ilmat viilenevät. Samaan aikaan tokkia kuljetetaan alueen kautta erotusaitoihin. Ravintola- ja majoitustoiminta tarkoittaa myös ihmismassoja ja ympärivuotista liikennettä alueelle
- Ivalon paliskunnan poronhoito perustuu luonnonlaitumien hyödyntämiseen ja porojen vapaaseen laiduntamiseen luonnonlaitumilla. Paliskunnan alueella tehdyn tutkimuksen mukaan etenkin kevättalvella, kun porovaatimet ovat viimeisillään kantavana, ja niiden tulee säästää energiaa, ne ovat erityisen herkkiä ihmistoiminnasta aiheutuvalle häiriölle. Samoin on vasomisaikana ja pienten vasojen kanssa (Anttonen ym. 2011). Hankealueelle tulee ravintolatoimintaa ja majoitusta, mikä lisää ympärivuotista ihmistoiminnan aiheuttamaa häiriötä poroille. Mahdolliset koiravaljakkosafarit, joita ajettaisiin joko reiteillä tai hallitsemattomasti jokamiehenoikeudella laajoilla alueilla hankealueen ulkopuolella,

- aiheuttavat myös häiriötä porojen rauhalliselle laidunalueelle samaan aikaan kevättalvella, kun porot ovat viimeisillään kantavana. Koiravaljakkotoimintaa ja muuta ihmistoimintaa on jo nyt monilla alueilla paliskunnassa, joten rauhalliset alueet ovat entistä arvokkaampia.
- Maakuntakaava ohjaa yleiskaavan muuttamista. Alueen voimassa olevan ja alueelle hyväksytyin Pohjois-Lapin maakuntakaavan mukaan alueen poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattu matkailupalveluiden suunnittelussa. Suunnittelualue sijaitsee Metsätalous- ja poronhoitovaltaisella alueella (M-1). Aluetta voidaan käyttää pääasiassa käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Ivalon paliskunta katsoo, että matkailutoiminnassa alueen luonne muuttuisi täysin ja haittaisi poronhoitoa huomattavasti, kuten edellä lausunnossa on kuvattu. Myös vastikään hyväksytyssä Pohjois-Lapin maakuntakaavassa 2040 alue on metsätalous- ja poronhoitovaltaista aluetta. Maakuntakaavojen mukaan aluetta ei ole tarkoitettu matkailupalveluiden kehittämiseen, eikä sinne ole mm. osoitettu matkailun kehittämisvyöhykettä.
 - Ivalon paliskunta katsoo, että kaavaluonnoksessa esitetty matkailupalveluiden rakentaminen alueelle ei ole valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden eikä alueelle hyväksytyin maakuntakaavan yleismääräyksen ohjauksen mukaista saamelaiskulttuurille ja -elinkeinoille tärkeiden alueiden säilyttämistä. Ivalon paliskunta katsoo myös, että kaavaluonnoksessa esitetty muutos ei toteuta maakuntakaavan ohjausta poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta ja alueelle hyväksytyin maakuntakaavan ohjausta poronhoidolle merkittävien rakenteiden säilymisen turvaamisesta. Kaavaluonnoksessa esitetty kaavamuuotos olisi näistä syistä MRL 39 §:n vastainen
 - Paliskunta katsoo edellä esitettyjen toiminnan aiheuttamien huomattavien haitallisten vaikutusten vuoksi, ettei Uusijoen alueelle tule kaavoittaa osayleiskaavan muutoksella uutta matkailurakentamista. Kaavamutoksen alue on paliskunnan toiminnan kannalta kriittisen tärkeä. Kaavamutoksen mahdollistama rakentaminen ja sen alueelle ja ympäristöön väistämättä lisääntyvä matkailutoiminta aiheuttavat paliskunnan poronhoidolle merkittäviä suorja ja epäsuoria haitallisia vaikutuksia. Matkailutoimintojen lisääntyminen alueella ja levittäytyminen ympäröiville alueille aiheuttaisi kohtuutonta haittaa poronhoidolle, mikä olisi MRL 32 §:n vastaista.
 - Yleiskaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9 §). Kaavaselostukseen liitetty kuva Ivalon osayleiskaavan laatimisen aikaisesta kartasta on vanhentunut eikä vastaa paliskunnan aitarakenteiden sijoittumista ja paliskunnan toimintaa nykypäivänä. Kaavaselostuksessa esitetty vaikutustenarviointi on virheellinen eikä kaava siten perustu riittäviin selvityksiin. Kaavaluonnos on siltäkin osin MRL vastainen.
 - Ivalon paliskunta vastustaa alueen kaavoittamista matkailupalveluiden rakentamiselle ja esittää että kunta luopuu kaavamutoksen laatimisesta. Paliskunta katsoo edellä esitetyistä syistä, että kaavamutoksesta aiheutuisi sellaista kohtuutonta haittaa alueen poronhoidolle, että kaavaan ei voida tälle alueelle osoittaa RM eikä RA-aluetta. Mikäli osayleiskaavan muutos on tehtävä, tulee alue osoittaa MP-alueeksi.

Vastine: Tarkennetaan kaavaselostukseen maakuntakaavan ohjausvaikutusta. Alue on osoitettu kaavaehdotuksessa matkailupalvelujen (RM) sijaan tavanomaiseksi

lomarakennuspaikaksi (RA), jolloin ympäröiville alueille kohdistuvat vaikutukset ovat pienemmät ja erityyppiset mitä oletettavasti RM-alueilla. Alueella on jo olemassa olevia rakennuksia ja on yksityisen omistuksessa ja loma-asuntokäytössä, jolloin rakennuspaikan osoittaminen kaavalla on perusteltua. Myös MP-alueella haja-asutusluontoinen rakentaminen olisi sallittua pääasiallista käyttötarkoitusta haittaamatta. Kaavamuutoksesta on mahdollista neuvotella paliskunnan kanssa, mikäli se nähdään tarpeelliseksi. Ivalon paliskunnan lausunnon mukana toimitettu uudempi kartta-aineisto laidunalueista, aidoista ja kuljetusreiteistä päivitetään kaava-aineistoon.

4. Kolttien kyläkokous

- Kolttien kyläkokous ei puolla alueen käyttötarkoituksen muuttamista matkailukäyttöön. Kaavan valmisteluaineistossa esitetty suunniteltu rakennusoikeus on suurempi kuin Ivalon alueen yleiskaavan alueella muutoin. Suunnitellulla kaavamuutoksella voi olla kielteisiä vaikutuksia kolttsaamelaisten perinteisten elinkeinojen (poronhoito, metsästys, kalastus, keräily) harjoittamiselle alueella. Suunnittelualue sijaitsee myös Ivalon paliskunnan poronhoidon kannalta tärkeällä alueella.
- Inarin kunnan alueella on keskitetty matkailua isompiin matkailukeskuksiin. Muita alueita ei tule pirstoa niin, että matkailun keskittymiä syntyy uusille alueille. Kaavamuutoksen seurauksena alueesta voi syntyä merkittävä häiriöalue ympäristöönsä. Tällä on kaventava vaikutus ympäristön eläinten elintilaan, kun eläimet alkavat välttää kyseistä häiriöaluetta. Matkailukeskittymä toimintoinen aiheuttaa myös vaikutuksia alueen vesistöön, luontoarvoihin ja maisemaan.

Vastine:

Alue on osoitettu kaavaehdotuksessa matkailupalvelujen (RM) sijaan tavanomaiseksi lomarakennuspaikaksi (RA), jolloin ympäröiville alueille kohdistuvat vaikutukset ovat pienemmät ja erityyppiset mitä oletettavasti RM-alueilla. Rakennusoikeus poikkeaa voimassa olevan Ivalon osayleiskaavan mukaisista RA-rakennuspaikoista, mutta ei kuitenkaan ole merkittävän suuri ottaen huomioon rakennuspaikan koon, noin 2,9 hehtaaria. Alueella on olemassa olevia rakennuksia. Kaavamuutoksella esitetty rakennusoikeus mahdollistaa uudisrakentamisen purkamatta nykyistä rakennuskantaa, joka turvaa myös kulttuurihistoriallisia arvoja. Nykyisellä kaavamerkinnällä ei ole rajattu rakennuspaikan rakennusoikeutta ollenkaan.

5. Mielipide

- Kommentissa korjauksia kaavaselostukseen alueen yleiskuvausta koskevaan kohtaan, mm. kuluneisuus aikaisemman toimijan jäljiltä (seurakunta).
- RA-merkintä riittää RM merkinnän sijaan

Vastine: Tarkennetaan kaavaselostusta, alue on osoitettu kaavaehdotuksessa matkailupalvelujen (RM) sijaan lomarakennuspaikaksi (RA)